

de Positieflijst, een integere overheid?

29 september 2016.

De aanloop

- Omdat er in de pers constant op werd gehamerd, dat het slecht gesteld was met het **dierenwelzijn** in de houderij van bijzondere diersoorten, koos de Tweede Kamer ervoor Positieflijsten in te stellen. Die moesten een einde maken aan het houden van diersoorten waarvan het welzijn niet door de dierhouders veilig kon worden gesteld.
- Die berichten in de pers kwamen voort uit de inspanningen van betaalde lobbyisten van de antidierhouderij-organisaties, zij stelden elk incident voor als 'de praktijk van alledag in de dierhouderij'. De journalistiek liet na om hierin aan waarheidsvinding te doen en nam de 'smeuïge' berichten klakkeloos over.
- Op geen enkele wijze is in de achterliggende jaren onderzoek verricht naar de staat van het welzijn van gehouden dieren van de minder-gebruikelijke soorten. Ook bleek onze overheid niet geïnteresseerd in de vraag, hoe het gesteld is met de kennis en kunde van de gedreven specialisten die deze soorten houden.
- We weten inmiddels wèl dat er grote welzijnsproblemen zijn bij de soorten waarvan iedereen denkt dat hij ze zonder enige voorkennis kan houden (honden, katten, konijnen,), daar is wetenschappelijk onderzoek naar verricht maar kennelijk ziet de politiek het niet als haar taak daar stringent beleid op in te zetten.
- Om 'pragmatische redenen' werden, behalve de productiedieren, ook de hond en de kat buiten de Positieflijst gehouden. Het is electoraal gezien niet erg verstandig om ruzie te zoeken met de eigenaren van anderhalf miljoen honden en ruim drie miljoen katten.
- Het eerste voorstel voor Positief- en Negatieflijsten werd al in 2006 vastgesteld (op grond van art. 33, lid 1, GWWD). Die lijsten kwamen tot stand onder leiding van de RDA (de Raad voor dierenaangelegenheden) en waren het resultaat van de bereikte consensus tussen alle stakeholders (dierhouders en antidierhouderij-groeperingen). De overheid heeft die lijsten nooit geïmplementeerd.

Wie betaalt bepaalt

- Sinds 2010, bij de komst van de Wet dieren, heeft PVH bij herhaling gevraagd hoe het ministerie (toen nog LNV) invulling wilde geven aan artikel 2.2, eerste lid, de aanwijzing van diersoorten die mogen worden gehouden (de Positieflijst).
- Steevast werd die vraag door de toenmalig verantwoordelijk beleidsambtenaar, MF, beantwoord met '*we weten het nog niet*'. Echter, al in 2009 lag er een opdracht bij de WUR om een methode te ontwikkelen voor een 'korte' Positieflijst. Kennelijk wenste het ministerie daarover niet te overleggen met de sector en koos het ministerie ervoor daarover niet de waarheid te vertellen.
- In mei 2010 kwam de methode (WUR-rapport 345) beschikbaar bij het ministerie, pas één jaar later, in mei 2011, mocht de sector er kennis van nemen (werd de sector 'gehoord'). De ingebrachte inhoudelijke kanttekeningen en bezwaren werden slechts aangehoord, men wenste nergens op in te gaan.
- Toen PVH in 2012 in een overleg bij het ministerie aangaf dat het eigenlijk wel meeviel met de welzijnsproblemen bij bijzondere diersoorten, liet ambtenaar MF geïrriteerd weten: "*nou, dan moet je maar eens met stichting AAP praten*". Kennelijk werd met de antidierhouderij-groeperingen wèl uitvoerig overlegd.

- In de inleiding van het WUR-rapport 345 werd gesteld dat je geen uitspraken kunt doen over het welzijn van gehouden dieren zonder onderzoek in de houderijsituatie. Het ministerie wenste echter geen houderijonderzoek te laten uitvoeren. En dus lag bij de onderzoekers de opdracht om toch maar iets te bedenken dat als 'politiek overtuigend' kon worden gebruikt.
- Het WUR-rapport 345 bevatte een aaneenschakeling van argumenten, bedoeld om tot de door het ministerie gewenste 'korte' Positieflijst te komen. Daarbij werd voorbij gegaan aan een aantal algemeen geaccepteerde wetenschappelijke principes en werden non-argumenten opgevoerd als reden om soorten te kunnen verbieden. De kennis en ervaring in de sector werd willens en wetens genegeerd.
- Dit leidde er onder andere toe dat diersoorten die al vele duizenden jaren als huis- en gezelschapsdier worden gehouden (zoals fretten, kamelen en lama's) nu plotseling, dankzij de WUR-methode, van de houderij werden uitgesloten. Er werden slechts 6 diersoorten toegestaan.
- Onder druk van de sector stemde het ministerie in met een categorie 'onder voorwaarden te houden'. Op de eerste Positieflijst die staatssecretaris Dijkzwaag op 19 juni 2013 naar de Tweede Kamer zond, stonden **6** soorten 'vrij te houden', **33** soorten 'onder voorwaarden te houden' en **51** verboden soorten.
- Omdat de staatssecretaris haar besluit niet kon motiveren verdween die Positieflijst, samen met WUR-rapport 345, nog voor het einde van het jaar geruisloos in de prullenbak en werd een nieuwe poging ondernomen.

De tweede ronde

- Na het debacle van de eerste Positieflijst werd in opdracht van het ministerie door de WUR een nieuwe methode ontwikkeld. De sector van de dierhouders, daar gaat het tenslotte om, werd nu nauwer bij het proces betrokken. Maar ook de organisaties die principieel tegen het houden van dieren zijn, deden weer mee. Het betreft de stichting AAP, de Dierencoalitie en de Dierenbescherming.
- De basis voor de nieuwe aanpak vormt de zogenaamde Positieflijst Expert Commissie (PEC). Deze bestaat uit twee vertegenwoordigers van de dierhouderij-sector, twee van de antidierhouderij-groeperingen, één van de Faculteit Diergeneeskunde en één van de WUR. De PEC verzamelt gegevens over de diersoorten die beoordeeld moeten worden en stuurt haar bevindingen naar de Positieflijst Advies Commissie (PAC). Op grond van de aangereikte gegevens brengt de PAC een advies uit aan de staatssecretaris en deze besluit daarna welke diersoorten op welke van de drie lijsten komen.
- Een eerste resultaat van deze werkwijze werd op 1 februari 2015 door de staatssecretaris naar de Tweede Kamer gezonden. Van de ruim honderd beoordeelde soorten werd slechts een klein deel verboden. En zelfs tegen die soorten tekende PVH bezwaar en beroep aan. In de praktijk van de houderij blijken deze dieren zonder wezenlijke welzijnsproblemen te houden. In de beoordeling was geen enkel inzicht uit de actuele houderij meegenomen.
- Het gegeven dat er eigenlijk nauwelijks argumenten waren om soorten te verbieden, bleek de antidierhouderij-lobby onverteerbaar en dus namen zij contact op met de toenmalige beleidsambtenaar PB die sinds medio 2013 dossierhouder was.
- Diezelfde beleidsambtenaar was destijds in overleg met de juriste van PVH over de wettelijke kaders die Europeesrechtelijk gelden voor het verbod op soorten (in Europese termen: over het belemmeren van het Europese vrijhandelsrecht). Plotseling werd dit overleg afgebroken, ambtenaar PB had geen tijd meer, hij was erg druk met de toen actuele 'zwanendriften', zo liet hij weten.

De beleidsambtenaar

- Nog voor het van kracht worden van de eerste Positieflijst in 2013 werd op dit dossier een nieuwe beleidsambtenaar benoemd, de heer PB. Op zijn persoonlijke Facebook-pagina liet hij weten te zijn opgeleid door stichting AAP en schimpte hij over het feit dat PVH tegen de Positieflijst was. Hij vroeg zich af of PVH wel voor dierenwelzijn was.
- De nuance dat PVH zich inzet voor de borging van dierenwelzijn en dat dat heel wat anders is dan het verbieden op grond van levensovertuiging, was bij hem niet geland. Zijn leidinggevende, de heer HK, vond dat kennelijk geen probleem. Nadat PVH hem wees op deze, op z'n minst ongelukkigste, teksten van de heer PB op Facebook, bleef de Facebook-pagina van PB ongewijzigd.
- Met het genoemde overleg met de juriste van het PVH was het voor het eerst sinds juni 2011 dat een dossierhouder met een vertegenwoordiger van de sector over de inhoud wilde praten. Echter, na twee gesprekken had hij daarvoor plotseling geen ruimte meer in zijn agenda. Hij vond in de week daarop wèl de tijd om te overleggen met zijn geestverwanten, de vertegenwoordigers van de antidierhouderij-groeperingen. Dit vertrouwelijke overleg 'lekte uit' en PVH maakte daarover haar verontwaardiging schriftelijk kenbaar. Echter, noch de staatssecretaris, noch de leidinggevende van PB vond het nodig om zelfs maar een ontvangstbevestiging te sturen, laat staan inhoudelijk te reageren.
- In het genoemde onderonsje werd bedacht dat er een andere procedure nodig was om tot een kortere Positieflijst te komen. En dus werd het beoordelingsprotocol aangepast. De belangrijkste wijziging daarin was de verruiming van 'het voorzorgsbeginsel'. De wet staat toe dat dit wordt toegepast na gedegen onderzoek en bij zwaarwegende consequenties (bij mogelijk reële schade voor de gezondheid van mens of dier of voor het milieu). De ambtenaar PB en zijn gesprekspartners waren van mening dat je dit ook kon toepassen in alle gevallen waarin niet uit wetenschappelijk onderzoek was gebleken dat je soorten zonder welzijnsproblemen kunt houden.
- Omdat PVH aangaf in het nieuwe protocol strijdigheden te zien met de Europese regelgeving, zegde het ministerie toe het voor te leggen aan de landsadvocaat. Geruime tijd later kwam het bericht dat de landsadvocaat het er 'helemaal mee eens' was. Bij navraag via een Wob-verzoek bleek dat er helemaal geen document van de landsadvocaat was, het oordeel zou mondeling zijn uitgebracht.

Een derde ronde?

- Momenteel is er een Positieflijst van kracht met ruim honderd beoordeelde zoogdiersoorten. Overigens spreekt EZ niet meer over een Positieflijst. Halverwege de rit heeft men besloten dat deze lijst Huisdierenlijst gaat heten. Dat daar de suggestie vanuit gaat dat de dieren in huis worden gehouden, zal geen toeval zijn. Verreweg de meeste gehouden zoogdiersoorten zitten echter in buitenverblijven, deels in parkachtige onderkomens.
- Tegen een aantal onderdelen van deze Positieflijst is door het PVH beroep aangetekend bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb), de zitting bij de rechter is gepland op 16 november 2016. Onze verwachting is dat er dan geen Positieflijst meer is omdat het ministerie waarschijnlijk de lijst gaat intrekken en aankondigt om aan het einde van het jaar een nieuwe lijst vast te gaan stellen. Bij het ontbreken van een procesbelang zal er dan geen behandeling plaatsvinden en moeten wij weer van voren af aan starten met het juridisch verweer zodra de nieuwe lijst is vastgesteld. Dit ondanks het gegeven dat de huidige bezwaren onverkort overeind blijven in de nieuwe beoordelingsprocedure.

- We moeten vaststellen dat het ministerie geen enkele belangstelling heeft voor de belangen van de miljoenen dierhouders in Nederland. De sector wordt van overleg buitengesloten en er wordt alles aan gedaan om het houden van dieren zoveel mogelijk tegen te werken. Het gaat bij het ministerie niet om ‘verantwoord houden’ en ‘de borging van dierenwelzijn’, er is sprake van ambtelijke willekeur ten koste van de hobby en passie van een groot deel van de Nederlandse bevolking.

Nogmaals de beleidsambtenaar

- In het proces sinds medio 2011 heeft PVH een aanzienlijk dossier opgebouwd waarin zichtbaar is hoe de dierenwelzijnsambtenaren van het ministerie (voorheen LNV en nu EZ) de gezelschapsdierhouders en hun vertegenwoordigers hebben genegeerd en geschoffeerd. Het gaat om reeksen van nooit beantwoorde brieven en mails, om de telkens weer herhaalde ontorechte bewering dat de sector volledig betrokken is in het proces (lees: medeplichtig is aan het resultaat), om de botte de weigering op enig inhoudelijk argument in te gaan en zelfs om voor PVH belangrijke mails die door de ambtenaren ‘ongelezen’ werden gedeletet.
- Uit een onderschepte vertrouwelijke mail van medio 2015 van de projectleider van de PEC over de rol van de beleidsambtenaar/dossierhouder (PB) blijkt eens te meer wat iedereen al wist maar wat nooit openlijk werd uitgesproken en steevast heftig wordt ontkend door EZ. De Projectleider vertelt hoe EZ wil dat de PEC haar werk doet:

"In het telefoongesprek dat ik vanmiddag met PB had werd mijn opdracht kernachtig samengevat. EZ stelt de kaders vast en als EZ vind dat elke diersoort waar een "d" in voorkomt in tabel 3 hoort, dan heb ik met de PEC dat kader maar te hanteren. Ik heb hem voorzichtig uitgelegd dat het opnemen van non-argumenten en de juridische haalbaarheid communicerende vaten zijn. Daar hoefde ik mij geen zorgen over te maken. Als partijen dat wilden aanvechten voor de rechter, het zij zo."

- Kortom, de betrokken beleidsambtenaar bepaalt welke soorten er verboden worden en vindt eigenlijk dat de Positieflijst Expert Commissie (PEC) hier in haar rapporten maar naartoe moet schrijven.
- Kennelijk werd de projectleider door EZ als onvoldoende volgzaam beoordeeld. In de nieuwe procedure, die pas na de hiervoor genoemde mail werd bekend gemaakt, werd de invloed van de PEC en de PAC tot een minimum teruggebracht. Het is nu zo geregeld dat de PEC gegevens verzamelt, dat de PAC daarover een mening uitbrengt en dat het aan de staatssecretaris is de lijst samen te stellen. In de nieuwe procedure van de beleidsambtenaar en zijn geestverwanten lezen we:

"De PAC geeft geen advies over plaatsing, dit is aan de Staatssecretaris. De Staatssecretaris besluit welk risico (kans versus impact) aanvaardbaar is en wanneer het voorzorgsbeginsel wordt toegepast. Ook kan de Staatssecretaris in bepaalde gevallen afwijken en soorten ondanks een bepaalde kans/impact toch toe of juist af te wijzen."

- En dus, ook hier zit weer PB aan het stuur, hij claimt alvast alle handelingsvrijheid en heeft blijkbaar wat minder affiniteit met de wettelijke spelregels. Formeel gaat de staatssecretaris besluiten, het lijkt reëel dat hij daar zelf weinig tijd aan zal besteden.

Ir. Ed.J.Gubbels
 Projectgroep Positieflijsten PVH
www.huisdieren.nu